

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı öğretim üyesi Prof. Onur Hamzaoğlu, yürütmekte olduğu bir araştırmanın verilerini basın yoluyla toplumla paylaşmış, bunun sonucunda bağlı bulunduğu üniversite tarafından hakkında soruşturma başlatılmış, ayrıca Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanı ve Dilovası Belediye Başkanı Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Akademik özgürlükler ve bilim etiği bağlamında son derece tehlikeli gördüğümüz bu gelişmeler üzerine, ülkemizin Etik alanındaki saygın akademisyenlerinden biri olarak görüşünüze başvurmak gereksinimi duyuyoruz. Aşağıda söz konusu olay ayrıntısı ile aktarılmakta, görüşünüzü paylaşmanızı rica ettiğimiz noktalar ayrıca belirtilmektedir. Değerli zaman ve emeğiniz için şimdiden teşekkürlerimizi sunarız.

Olayın kısa özeti

- 2010 yılı sonunda ve 2011 yılı başında yazılı ve görsel medyada, Kocaeli ilinde sanayi tesislerinin kapasitesinin artırılmasına, mevcut kirliliği artırma potansiyeli yüksek yeni sanayi tesisi kurulmasına yönelik girişimler olduğu hakkında haberler yapılmıştır. Bir yerel gazete muhabiri, bu alanda geçmişte ve halen çalışmalar yapan Prof. Hamzaoğlu'ndan bu girişimlerin Kocaeli ilinde yaşayan insanlara olası etkileri hakkında bilgi istemiştir. Prof. Hamzaoğlu konuya ilişkin daha önce yapılan çalışmaların sonuçlarından yola çıkarak görüşlerini ifade etmiştir. Kocaelinde pek çok alanda yapılmış çalışmalarla saptanmış mevcut kirliliğin; Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Halk Sağlığı, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ile Tıbbi Genetik Anabilim Dallarından akademisyenler ile birlikte yürüttüğü, Üniversitenin bilimsel araştırma fonu tarafından desteklenen "*Kocaeli'nin Dilovası ve Kandıra İlçelerinde Yaşayan Gebelerden Doğan Bebeklerde Ağır Metal Maruziyeti İle Büyüme ve Gelişme Durumu*" isimli araştırmada, annelerin ilk sütünde ve bebeklerin ilk kakalarında saptanan ağır metaller ve eser elementlerle de teyit edildiğini belirtmiştir.
- Prof. Hamzaoğlu, Kocaeli ilçesinde hava, su ve toprakta saptanan kirliliği artırma potansiyeli olan yeni sanayi tesisi ve bölgesi oluşturulmasına yönelik girişimler karşısında, toplum ve çevre sağlığı açısından son derece büyük bir tehlikeye işaret eden bu açık bulguları basın yoluyla kamuoyuna açıklamış, ilgilileri uyarmıştır. Açıklama basında "Dilovası'nda anne sütünde bile metal var" ve benzeri başlıklarla yer bulmuştur. (Ek.1):
- Prof. Hamzaoğlu, daha önce de benzer araştırmalar yapmış ve ilgili makamlara iletmiştir. Prof.Hamzoğlu'nun kendi ifadesi ile;
 - "2004 yılında Dilovası Belediyesinin sunduğu imkânlar ile çevre kirliliğini araştırmaya başladık. Bu araştırmada, 100 ölümden 33'ünün kanser nedeniyle gerçekleştiğini bulduk. Bu oran Dünya ve Türkiye ortalamasının üzerinde idi. Sonuçları Tıp Fakültesi Dekanlığı aracılığıyla Rektörlüğe, Rektörlük vasıtasıyla da Kocaeli Valiliği'ne iletтік."
 - "2005 yılında yeni bir araştırma daha başlattık. Bu araştırmada Dilovası'nda 10 yıl ve daha fazla yaşayanların kanserden ölme riskinin, daha kısa süre yaşayanlara göre 4, 5 kat fazla olduğunu saptadık. "Sonuçları Tıp Fakültesi Dekanlığı aracılığıyla Rektörlüğe, Rektörlük vasıtasıyla da Kocaeli Valiliği'ne iletтік."

- “2007 yılında Sağlık Bakanlığı Kanser Savaş Daire Başkanlığı, Kocaeli Sağlık Müdürlüğü ve Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı olarak yeni bir araştırma başlattık. Bu çalışmada, 2000-2007 yılları arasında ölen 100 kişinin 30'unun ölüm nedeninin kanser olduğunu saptadık”. Bu sonuçları da Tıp Fakültesi Dekanlığı aracılığıyla Rektörlüğe, Rektörlük vasıtasıyla da Kocaeli Valiliğine ilettik.”
- “Bu çalışmaları ulusal bilim çevreleri ve siyasi otoriteler ile paylaştık. Çözüm önerilerimizi de 2006’da Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Komisyonuna sunduk”.
- Prof. Hamzaoğlu’nun son açıklamasından kısa bir süre sonra, Büyükşehir Belediye Başkanı ve Dilovası Belediye Başkanı; *“Kan ve dışkıları bırakın, doğum yapıp çocuk emziren annelerin sütünde bile çinko, demir, alüminyum, kurşun, kadmiyum tespit ettik, tehlike büyük” dediği, basın yoluyla bu bilgileri açıkladığı ve bu vesileyle ‘haberini geniş halk kitlelerine ulaşmasını sağladığı, araştırma sonuçlarını halk arasında panik yaratmak amacıyla kullandığı’* iddiasıyla yargılanması için Kocaeli Cumhuriyet Savcılığı’na şikayet dilekçesi vermişlerdir.
- Savcılık hazırladığı dosyayı, söz konusu fiilin incelenmesi amacıyla Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü’ne göndermiştir. Üniversite izin verdiği takdirde Prof. Dr. Onur Hamzaoğlu, TCK’nin 213. maddesi uyarınca 2 ila 4 yıl arasında hapis istemiyle yargılanacaktır. Prof. Dr. Onur Hamzaoğlu hakkında Kocaeli Üniversitesi tarafından bu gerekçe ile ceza soruşturması yürütülmektedir.
- Ayrıca, Sağlık Bakanlığı Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı tarafından yukarıdaki gerekçelerle YÖK’e yazılan yazının, YÖK tarafından Kocaeli Rektörlüğü’nün bilgisine sunulması ve gereğinin rica edilmesi üzerine Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü tarafından bir disiplin soruşturması açılmıştır. Sağlık Bakanlığı Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı bir taraftan Prof. Hamzaoğlu’nu YÖK’e şikayet ederken, bir taraftan da Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Çevre ve Orman Bakanlığı’na Kocaeli ilindeki kirliliğin geldiği tehlikeli boyuta dikkat çekerek *“Kocaeli il sınırları içerisinde sanayicinin yeni sanayi tesisi kurmaya ve mevcut tesisindeki kapasiteyi artırmaya yönelik taleplerin dikkatle değerlendirilmesi ve sınırlandırılması ile kirleticiliği yüksek sanayi tesislerinin kurulmasının önlenmesi konusunda gerekli hassasiyetin ve özenin gösterilmesi için”* yazılar yazmıştır(Ek.2)
- Prof. Hamzaoğlu Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı hakkında kendisi hakkında kullandığı “şarlatan” ve benzeri ifadeler nedeniyle hakaret davası açmıştır. Prof. Hamzaoğlu’nun Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı’na açtığı hakaret davasının 15 Eylül 2011 tarihli üçüncü duruşmasında, Belediye Başkanı’nın avukatı;
 - Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü’nün Kocaeli Üniversitesi Etik Kurulu’ndan Prof.Hamzaoğlu hakkında bir görüş oluşturulmasını talep ettiğini,
 - “Aldıkları duyuma göre” Etik Kurulu’nun Prof.Hamzaoğlu hakkında “etik olmayan” bir davranışta bulunduğu yönünde görüş oluşturduğunu,
 - bununla ilgili üniversiteden bilgi istenmesini talep ettiklerini

belirtmiştir. Diğer deyişle, avukatların ifadelerine göre Üniversite Etik Kurulu’nun Rektörlük isteği üzerine oluşturduğu görüş, Belediye Başkanı’na gayriresmi olarak iletilmiştir *(Kurul yönergesi Ek.3’de sunulmaktadır. Ayrıca*

<http://etikkurul.kocaeli.edu.tr/universite-etik-kurulu-mevzuatlar.php?Mevzuat=Yonerge> adresinden ulaşılabilir)

Yukarıda özetle sunduğumuz olaya ilişkin tüm bu gelişmeleri etik açıdan değerlendirmenizi diliyoruz. Özellikle;

- Bilim insanının ahlaki sorumlulukları; yürüttüğü prospektif bir araştırmasının verilerini, özellikle de bu veriler toplum ve çevre sağlığı açısından son derece önemli ve bir an önce önlem alınmasını gerektiren sağlık sorunlarına işaret ediyor ise, araştırmanın belli bir aşamasında basına açıklaması ve yayımlamasını gerektirir mi?
- Gerektirir ise; bilim insanlarının araştırma etiği değerlerinden kaynaklanan sorumluluklarını yerine getirmelerinin, onların hukuki soruşturmaya uğramalarına neden olması, akademi ve toplumda nasıl sonuçlara yol açabilir?
- Etik Kurulları herhangi bir konuda görüş oluştururken ve görüş oluşturduktan sonra gizliliğe dikkat etmeli midir? Etmeli ise, gizlilik hangi aşamalarda ve ne derecede korunmalıdır?
- Üniversite Etik Kurulu görüşünün Kocaeli Belediye Başkanı'nın avukatlarına gayriresmi "bir duyum" biçiminde iletilmesi, iletenlerin akademik değerlerle ilişkili sorumluluklarıyla uyumlu mudur? Bu eylem, Prof. Hamzaoğlu hakkında ayrıca bir soruşturma yürüten kurumun yansızlığı ve Etik Kurulu'nun bağımsızlığı açısından nasıl değerlendirilmelidir?

noktalarında bizleri aydınlatmanız, akademik özerkliği ve bilimsel bilgi üretiminin özünü oluşturan kuşkuculuğun dokunulmazlığını korumak adına yürüttüğümüz bu mücadelede bizlere büyük bir güç verecektir. Hazırlayacağınıza inandığımız görüşlerinizi 24 Kasım 2011 tarihindeki duruşma öncesi alabilmek hukuki mücadele sürecini de güçlendirecektir.

Özenli ve saygıdeğer değerlendirmeleriniz için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dileriz.

Saygılarımızla,
Prof. Dr. Feride Aksu Tanık
TTB Merkez Konseyi
Genel Sekreteri

EKLER

Ek.1 İlgili gazete haberleri

Ek.2 Sağlık Bakanlığı Kanseri Savaş Dairesi Başkanlığı yazısı

Ek.3 Kocaeli Üniversitesi Etik Kurulu Yönergesi